

RECORDS GEBROKEN

Dankzij een goed ontwikkelde overlegeconomie wordt in Nederland relatief weinig gestaakt. Werknemers worden in ons land beschermd door een reeks van wettelijke maatregelen. En de cao's, waarin de arbeidsvoorwaarden worden geregeld, komen doorgaans tot stand in goed overleg tussen werkgevers- en werknemersorganisaties.

In de bouwnijverheid is dat niet anders. Het overleg over de bouw-cao, een van de grotere van het land en niet zelden trendsettend, verloopt altijd moeizaam maar meestal lukt het de partijen toch om er aan de onderhandelingsafel uit te komen.

In de periode tot aan de Tweede Wereldoorlog, kwamen stakingen in de bouw vooral voor bij afzonderlijke bedrijven of ze hadden een lokaal of regionaal karakter. Daarna ontstond in de bedrijfstak de traditie van de landelijke staking voor onbepaalde tijd. Tussen 1945 en het begin van de jaren negentig werd in de bouw zes keer gestaakt: in 1960, 1970, 1971, 1977, 1985 en 1990. De staking van 1960 was de meest omvangrijke. Het was de eerste grote naoorlogse staking die door de drie toenmalige vakcentrales (NVV, NKV en CNV) werd gesteund. De actie duurde twee weken en bijna veertigduizend bouwvakkers legden het werk neer. Er gingen 410.000 arbeidsdagen verloren.

Tegen die historische achtergrond, was de staking van bouwvakkers en stukadoors in het voorjaar van 1995 zeer uitzonderlijk. In een langdurig en grimmig cao-conflict stonden de werkgevers tegenover de bonden van FNV, CNV en HZC. Rond 36.000 werknemers zetten de hakken in het zand. Op 14 maart gingen de eerste werken plat; pas op 18 april, na 24 stakingsdagen, werd het werk in de bouw hervat. De werknemers in het stukadoorsbedrijf, die voor het eerst naar het stakingswapen grepen, bleven nog drie dagen langer in actie. Met een totaal van 642.400 verloren arbeidsdagen werd de staking de grootste uit de geschiedenis van de bouw- en houtnijverheid. Tegelijkertijd brak 1995 het record van 1946 en nestelde zich aan kop als het jaar met de meeste stakingsdagen van na de oorlog.

EEN STRIJD OM DE MACHT

De inzet van het conflict in de bouw en bij de stukadoors was voor de vakbeweging het tot stand brengen van goede cao's. Door de harde opstelling van beide partijen onttaarde de staking echter in een regelrechte strijd over de machtsverhoudingen in de bedrijfstak. De werkgevers waren erop uit de vakbonden hun plaats te wijzen. Die wilden op hun beurt tonen dat de vakbeweging niet met zich laat spotten. De actiebereidheid en het uithoudingsvermogen van de werknemers was zo groot dat de werkgevers na vijf weken bakzeil haalden. Hun onderhandelaars hadden zich inmiddels zo diep ingegraven, dat ze moesten worden vervangen voor er uitzicht kwam op een doorbraak in het conflict. Tijdens de acties wisten de bonden zich gesteund door de hele Nederlandse vakbeweging. Zeker in het licht van de zich verscherpende arbeidsverhoudingen was het cruciaal dat de bonden in één van de best georganiseerde bedrijfstakken van Nederland in de krachtmeting met de werkgevers overeind zouden blijven. FNV-voorzitter Johan Stekelenburg noemde na afloop van de staking het cao-resultaat in de bouw- en de stukadoorssector dan ook van grote betekenis voor de hele vakbeweging.

De staking van 1995 zal ongetwijfeld niet het laatste geschil zijn dat in de bouw en nevenbedrijven moet worden uitgevochten maar het ligt niet voor de hand dat er binnen afzienbare tijd acties komen van een vergelijkbare omvang. De bonden beraden zich op actie-modellen voor de toekomst die even effectief zijn als de staking voor onbepaalde tijd maar een minder groot beroep doen op de stakingskassen en het uithoudingsvermogen van de werknemers. Wat daarvan ook het resultaat is, de staking van 1995 zal een markante gebeurtenis blijven in de annalen van de Nederlandse arbeidersbeweging.